

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 stycznia 2020 r.

Pozycja 13

POSTANOWIENIE z dnia 18 lipca 2019 r. Sygn. akt Ts 67/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.) z art. 79 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 2 zdanie 2, art. 31 ust. 2 zdanie 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 2 zdanie 2 oraz w związku z art. 2, art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 2 maja 2019 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

Sąd Najwyższy, postanowieniem z 27 lipca 2016 r. (sygn. akt [...]) odrzucił, jako niedopuszczalną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w K. z 8 kwietnia 2014 r. (sygn. akt [...]). W uzasadnieniu wskazał, że skarżący nie spełnił wszystkich wymogów wynikających z art. 424⁵ k.p.c. oraz, że nie uprawdopodobnił szkody wyrządzonej przez wydanie wyroku z 8 kwietnia 2014 r.

W skardze konstytucyjnej z 24 lipca 2017 r. skarżący wniósł o stwierdzenie, że art. 424⁸ ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (ówcześnie: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822; obecnie Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.), w zakresie, w jakim „uniemożliwia zamierzającemu wnieść skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wniesienie środka zaskarżenia na postanowienie wydane w ramach wstępnej kontroli skargi, skutkujące odrzuceniem skargi” jest niezgodny z art. 77 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z 11 lipca 2018 r. (sygn. Ts 147/17) Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. W uzasadnieniu podniósł, że „skarżący *de facto* nie dysponuje orzeczeniem, w którym sąd rozstrzygnąłby o prawie do zaskarżenia postanowienia Sądu Najwyższego z 27 lipca 2016 r.”. Trybunał podniósł też, że skarżący nie wykazał istnienia związku pomiędzy zarzucanym naruszeniem wskazanych w skardze wolności konstytucyjnych a określonym jako ostateczne postanowieniem Sądu Najwyższego. Stwierdził również, że zarzuty skarżącego dotyczące niewłaściwego zastosowania art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. odnoszą się do stosowania prawa, a Trybunał nie ma kompetencji do badania zgodności z konstytucją lub ustawami indywidualnych aktów stosowania prawa. Przepis ten nie został poza tym wskazany do badania konstytucyjności. Trybunał zwrócił też uwagę, że zarzuty stawiane przez skarżącego dotyczą *de facto* art. 424⁸ § 1 k.p.c., nie zaś całego artykułu i tylko ten fragment był podstawą prawną orzeczenia wskazanego jako ostateczne.

Postanowieniem z 8 kwietnia 2019 r. Trybunał nie uwzględnił zażalenia skarżącego na postanowienie z 11 lipca 2018 r. W uzasadnieniu stwierdził, że zakwestionowanie braku możliwości zaskarżenia określonych decyzji lub orzeczeń wymaga wykazania, że droga sądowa w danym przypadku została wyłączona. W tym celu konieczne jest uzyskanie orzeczenia potwierdzającego taki stan rzeczy, ponieważ w przeciwnym wypadku brakuje ostatecznego orzeczenia potwierdzającego naruszenie konstytucyjnego prawa do sądowej kontroli wydanych w sprawie decyzji. Trybunał wskazał, iż skarżący nie wystąpił z żadnym środkiem zaskarżenia, w którym domagałby się sądowej kontroli wydanego w jego sprawie orzeczenia i na skutek tego nie dysponuje on ostatecznym orzeczeniem w sprawie, co stanowiło samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Niezależnie od powyższego skarżący występował jako strona w postępowaniach przed Sądem Okręgowym w K. (dalej: Sąd Okręgowy).

W sprawie o sygn. akt [...] Sąd Okręgowy postanowieniem z 23 stycznia 2017 r. odrzucił skargę skarżącego o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z 5 października 2010 r. (sygn. akt [...]) ze względu na złożenie jej po upływie 5 lat od uprawomocnienia się wyroku.

Równolegle Sąd Okręgowy postanowieniem z 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) odrzucił skargę skarżącego o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z 2 sierpnia 2013 r. (sygn. akt [...]) wskazując, że podstawą materialnoprawną orzeczenia z 2 sierpnia 2013 r. nie były przepisy uznane przez Trybunał za niekonstytucyjne.

W skardze konstytucyjnej (sygn. Ts 62/17) wniesionej do Trybunału 13 marca 2017 r. (data nadania) skarżący wystąpił z żądaniem uznania, że art. 406 oraz art. 394 § 1 k.p.c. są niegodne z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 2 w związku z art. 176 ust. 1 oraz z art. 176 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zakresie wskazanym przez skarżącego. Postanowieniem z 25 października 2018 r. Trybunał odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W uzasadnieniu Trybunał stwierdził, że zakwestionowane przez skarżącego przepisy, w zakresie określonym w skardze, nie były podstawą wydania żadnego ze wskazanych przez niego orzeczeń. Podniesiono, iż skarżący, przed wystąpieniem ze skargą konstytucyjną, nie wykorzystał ponadto zwykłych środków zaskarżenia.

W zażaleniu skarżący wniósł o nadanie skardze dalszego biegu. Wskazał, że – zgodnie z art. 31 ust. 2 w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji – nie można uzależniać prawa do skorzystania z określonych praw i wolności (w tym z prawa do wniesienia skargi konstytucyjnej) od wykonania czynności nieprzewidzianej przez prawo. Zdaniem skarżącego Trybunał domagał się wyczerpania nieistniejącej drogi prawnej, co jest działaniem *contra legem*. Zgodnie bowiem z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej:

u.o.t.p. TK), skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana.

Niezależnie od tego skarżący podniósł, że w każdym z postępowań, które były podstawą wniesienia skargi konstytucyjnej, wyczerpał „tryb międzyinstancyjny wnosząc środek zaskarżenia”.

Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17) nie uwzględnił zażalenia skarżącego na postanowienie z 25 października 2018 r. W uzasadnieniu stwierdził, że jako ostateczne rozstrzygnięcia w sprawie skarżący wskazał dwa postanowienia Sądu Okręgowego: z 23 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) oraz z 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]). W obu sprawach Sąd Okręgowy odrzucił skargi o wznowienie postępowania. Następnie Trybunał podkreślił, że dopiero w zażaleniu skarżący przedstawił argumentację dotyczącą wyczerpania drogi prawnej w odniesieniu do każdego ze wskazanych przez siebie orzeczeń.

Trybunał stwierdził, że w przypadku postanowienia Sądu Okręgowego z 23 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) skarżący wniósł środek odwoławczy nieprzewidziany przez ustawę, który następnie został odrzucony postanowieniem tego sądu z 22 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]). Trybunał ocenił, że skarżący uzyskał ostateczne rozstrzygnięcie dopiero po wniesieniu skargi konstytucyjnej (13 marca 2017 r.) i uznał, iż w tym zakresie skarga była przedwczesna.

Odnosnie postanowienia Sądu Okręgowego z 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) stwierdzono, że skarżący wniósł środek odwoławczy nieprzewidziany przez ustawę, który został odrzucony postanowieniem tego sądu z 22 lutego 2017 r. (sygn. akt [...]). Trybunał podkreślił pominięcie tego faktu w skardze konstytucyjnej i zaznaczył, że to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania naruszenia jego konstytucyjnych praw i wolności, a jeżeli skarżący nie dochował należytej staranności i nie dołączył do skargi konstytucyjnej orzeczeń potwierdzających spełnienie wymogów wynikających z art. 53 u.o.t.p. TK, to ponosi wówczas negatywne konsekwencje w postaci odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Ustosunkowując się do przywołanego ponadto w treści skargi konstytucyjnej postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 19 stycznia 2016 r. (sygn. akt [...]) o odrzuceniu zażalenia na postanowienie z 5 października 2015 r. (sygn. akt [...]) „w przedmiocie wniosku powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu”, Trybunał uznał, że skoro skarżący kwestionuje brak możliwości zaskarżenia postanowienia o odmowie ustanowienia pełnomocnika z urzędu, to zdaniem Trybunału do ewentualnego naruszenia konstytucyjnych wolności i praw skarżącego doszło we wcześniejszym postanowieniu z 27 listopada 2015 r. (sygn. akt [...]), nie zaś w postanowieniu z 19 stycznia 2016 r. (sygn. akt [...]), ponieważ Sąd Apelacyjny wskazał w nim jedynie, że niedopuszczalne jest zażalenie na postanowienie o odrzuceniu zażalenia, a nie zażalenie na postanowienie o odmowie ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 30 maja 2019 r. wezwano skarżącego do usunięcia braków formalnych wniesionej skargi (sygn. Ts 67/19) przez wskazanie: które z przywołanych i dołączonych do skargi orzeczeń jest ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: czy postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17), czy też postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17); jakie wolności lub prawa skarżącego wyrażone w art. 79 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 2 zdanie 2, art. 31 ust. 2 zdanie 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 2 zdanie 2 i z art. 2 Konstytucji – i w jaki sposób – zostały naruszone przez zakwestionowany w skardze art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK; uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK z konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącego, wraz z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Ponadto skarżącego wezwano do doręczenia: egzemplarza wniesionej skargi konstytucyjnej, egzemplarza pełnomocnictwa z 23 kwietnia 2019 r., odpisu

albo kopii poświadczonej przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17) nie uwzględniającego zażalenia, odpisu albo kopii poświadczonej przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17) nie uwzględniającego zażalenia, odpisu albo kopii poświadczonej przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2018 r. (sygn. Ts 147/17) odmawiającego nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, odpisu albo kopii poświadczonej przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 25 października 2018 r. (sygn. Ts 62/17) odmawiającego nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

W odpowiedzi na powyższe skarżący w piśmie z 17 czerwca 2019 r. (data nadania) wskazał, że ostatecznym orzeczeniem w sprawie są postanowienia Trybunału z 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17) oraz z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17). Skarżący stwierdził również, że art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK „zawęża prawo do skargi [konstytucyjnej] w ten sposób, iż skarga konstytucyjna może być złożona po wyczerpaniu drogi prawnej w określonym terminie od dnia doręczenia ostatecznego orzeczenia” (s. 2 pisma procesowego z 17 czerwca 2019 r.). Zdaniem skarżącego „ustawa zwykła definiuje i zawęża (ogranicza) możliwość wniesienia skargi konstytucyjnej wyłącznie do sytuacji, w której istnieje droga prawna” (s. 2 pisma procesowego z 17 czerwca 2019 r.). Skarżący ocenił, że Konstytucja „nie wiąże i nie definiuje prawa do skargi konstytucyjnej od wyczerpania jakiejkolwiek drogi prawnej (...)” (s. 2 pisma procesowego z 17 czerwca 2019 r.).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

Podkreślić należy, że przedmiotem skargi może być tylko ten przepis, który był normatywną podstawą ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie, w związku z którą wniesiono skargę konstytucyjną. Dlatego u.o.t.p. TK zobowiązuje występującego ze skargą do określenia przepisu, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK) oraz dołączenia do niej wydanego na jego podstawie orzeczenia (art. 53 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p. TK).

Skarżący zakwestionował art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, zgodnie z którym skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Zdaniem skarżącego przepis ten ogranicza możliwość wniesienia skargi konstytucyjnej poprzez wprowadzenie wymogu wyczerpania drogi prawnej. Jednocześnie skarżący jako ostateczne orzeczenie wskazał dwa postanowienia Trybunału z: 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17) oraz 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17).

W zakresie, jakim skarga odnosi się do postanowienia z 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17) Trybunał stwierdza, że zakwestionowany przepis, tj. art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, nie był podstawą wydanego orzeczenia.

W postępowaniu o sygn. Ts 147/17 Trybunał jasno stwierdził, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z 27 lipca 2016 r. nie orzekał o prawie (czy też o braku prawa) do zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku sądowego wydanego w sprawie skarżącego. Przedmiotem rozstrzygnięcia w tej sprawie było to, czy skarżący uprawdopodobnił zarzut, który miał być przesłanką stwierdzenia niezgodności wydanego wyroku z prawem. W przedmiotowej sprawie Trybunał odmówił nadania dalszego biegu, gdyż kwestionowany przepis, tj. art. 424⁸ k.p.c., nie był podstawą wydania orzeczenia, wskazanego przez skarżącego jako ostateczne. Z tego względu podstawą odmowy nadania skardze dalszego biegu był art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK.

Skoro zaskarżony przepis nie był podstawą postanowienia Trybunału z 8 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 147/17), w związku z którym skarżący wystąpił do Trybunału, to analizowana skarga nie spełnia w tym zakresie podstawowego warunku wynikającego z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 u.o.t.p. TK.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze dalszego biegu.

W pozostałym zakresie, w jakim podstawą wniesienia skargi konstytucyjnej było postanowienie z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17) Trybunał stwierdza, że skarżący uzupełnił braki formalne skargi, a zakwestionowany przepis był podstawą wydanego orzeczenia. W ocenie Trybunału skardze w tym zakresie należało odmówić nadania dalszego biegu ze względu na jej oczywistą bezzasadność. Zdaniem skarżącego przedmiotowy art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK ogranicza prawo do skargi przez wprowadzenie wymogu wyczerpania drogi prawnej, co jednocześnie w ocenie skarżącego skutkuje zawężeniem możliwości wniesienia skargi konstytucyjnej wyłącznie do sytuacji, w której istnieje droga prawna.

Trybunał wskazuje, że wymóg wyczerpania drogi prawnej wynika w istocie wprost z art. 79 ust. 1 Konstytucji, zawierającego zwrot „na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie”. Trybunał podkreśla, że „przesłanka ostateczności orzeczenia o konstytucyjnych wolnościach, prawach albo obowiązkach powinna być rozumiana (...) jako wyczerpanie dostępnych proceduralnie w ramach danego rodzaju postępowania zwyczajnych środków zaskarżania” (zob. postanowienie TK z 4 kwietnia 2012 r., sygn. SK 7/10, OTK ZU nr 4/A/2012, poz. 43). Jednocześnie, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, dopóki nie został wyczerpany tok instancji, nie można ocenić, czy mamy do czynienia z niekonstytucyjnością aktu normatywnego jako podstawy orzeczenia, czy z wadliwością aktu stosowania prawa (zob. postanowienie TK z 4 lutego 1998 r., sygn. Ts 1/97, OTK ZU nr 2/1998, poz. 18). Nie można też pominąć, że w art. 79 ust. 1 Konstytucji ustawodawcy przyznano kompetencje do określenia trybu wnoszenia skargi konstytucyjnej w ustawie zwykłej.

Ustosunkowując się do twierdzeń skarżącego, że art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK ogranicza możliwość wniesienia skargi konstytucyjnej tylko do przypadków istnienia drogi prawnej wyjaśnić należy, iż wymóg wyczerpania drogi prawnej dotyczy jednak wyłącznie tych przypadków, w których od orzeczenia przysługuje środek odwoławczy. Jeżeli więc w sprawie zapadło rozstrzygnięcie, od którego środek odwoławczy nie przysługuje, podmiot, który kwestionuje zgodność z Konstytucją materialnej podstawy rozstrzygnięcia, nie musi wnosić nieprzewidzianego w ustawie środka odwoławczego aby otworzyć sobie drogę do skargi konstytucyjnej. Jednocześnie, zdaniem Trybunału, skarżący nie dostrzega, iż odmiennie należy ocenić sytuację, w której podmiot w drodze skargi konstytucyjnej chce zakwestionować sam brak drogi prawnej (sądowej) w określonej sprawie. W takiej sytuacji dany podmiot musi zaskar-

żyć wydane orzeczenie oraz uzyskać ostateczne rozstrzygnięcie o odrzuceniu wniesionego środka odwoławczego, gdyż dopiero ono rozstrzyga o prawie zaskarżenia danego orzeczenia.

Wskazane powyżej okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu w zakresie, w jakim odnosi się ona do orzeczenia Trybunału z 9 kwietnia 2019 r. (sygn. Ts 62/17).

Mając powyższe na względzie Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.